

Op naar einde van roterend Europees voorzitterschap

België moet in september een nieuwe regering hebben, wil het kans op succes maken als Europees voorzitter.

Mike Beke

- Is onderzoeker bij het Centre for European Policy Studies (CEPS).
- Stelt dat een lange regeringsvorming de Belgische profilering als Europees voorzitter schaadt.
- Meent dat Herman Van Rompuy een overschaduwende rol kan spelen.

Ampert twee weken na de verkiezingen moet België in de Europese Unie de taak als voorzitter van de Raad van Ministers op zich nemen. Het roterende voorzitterschap van zes maanden is een instrument voor politieke invloed en biedt volop kansen voor 'imagebuilding'. De regeringsformatie mag niet te lang duren en nationale politieke belangen mogen niet te veel de Europese belangen overschaduwen.

Met een geschiedenis van langdurige regeringsformaties is er geen garantie dat België het politieke leiderschap van de Raad ook daadwerkelijk effectief kan oppakken. Daarmee riskeert het land niet te profiteren van zijn EU-voorzitterschap. Dat leidt niet alleen tot imagoverlies, het kan ook meer fundamenteel een verandering te weegbrengen voor toekomstige roterende voorzitterschappen.

Het bekleeden van het roterende voorzitterschap van de Raad is een kans om het land in de schijnwerpers te zetten, en het gaat gepaard met talrijke culturele evenementen. Zo kondigde Yves Leterme al aan dat, naar aanleiding van het Belgische voorzitterschap, Justine Henin en Kim Clijsters in juli een oefenwedstrijd zouden tennissen in het Koninklijk Boudewijnstadion. Een mooie kans voor de eerste minister om zich internationaal te profileren.

Ook gunstig is dat verschrommende voormalige Belgische toppolitici belangrijke posities innemen op het Europese toneel, en zo het imago van

het land kunnen verdedigen. Naast Herman Van Rompuy zijn ook Karel de Gucht en Guy Verhofstadt het directe bewijs van een Belgische pro-Europese politieke cultuur.

OVENSCHADUWEN

Maar of de Belgische vertegenwoordiging in de Europese politiek en de pro-Europese houding van het land voldoende zijn om ook tijdens een regeringsformatie effectief leiding te geven over de Raad is nog maar de vraag. Het risico bestaat dat de moeizame discussie over de staatsheroornamen het EU-voorzitterschap overschaduwet. Verwacht wordt dat de eerste paar maanden van het voorzitterschap zullen worden gebruikt om een federale regering te vormen. Dat zou dan betekenen dat de nieuwe regering begin september de draad oppakt en de schade zich beperkt tot juli en augustus. Bijkomend voordeel is dat de werkzaamheden van de Raad tijdens het zomerreces praktisch stilliggen.

Maar ook biedt de Belgische federale structuur op dit front uitkomst. Diverse Raadsformaties worden immers geleid door Gewest- of Gemeenschapsministers, zoals milieu en onderwijs. Die blijven gedurende de regeringsformatie gewoon in functie en zorgen zo tenminste voor enige continuïteit.

Voorop staat ook dat actuele Europese besluitvorming betrekkelijk weinig tijd zal hebben onder een slappe start van het Belgische voorzitterschap. In het Verdrag van Lissabon zijn verschillende mechanismen ingebouwd die voor

continuïteit van de werkzaamheden zorgen. De Raadsformatie Buitenlandse Zaken zal worden geleid door de Hoge Vertegenwoordiger, Catherine Ashton, en de formatie Algemene Zaken zal nauw samenwerken met Herman Van Rompuy om de agenda voor de staatshoofden en regeringsleiders in de Europese Raad voor te bereiden. De verankering van deze mechanismen via het Verdrag van Lissabon zorgen ervoor dat de Raad van Ministers minder afhankelijk is van nationale politieke situaties. Een crisis in een regering, zoals tijdens het Tsjechische voorzitterschap in 2009, hoeft dus niet te leiden tot een impasse in de Europese besluitvorming.

Voor België is het echter wel essentieel dat de politiek zich organiseert en maakt dat een nieuwe federale regering klaarstaat om in september volledig de leiding op zich te nemen. Gebeurt dat niet, dan is de kans op een succesvol Belgisch voorzitterschap verkleen. De impact voor het land? Allereerst natuurlijk de imagoatbreuk, maar daarnaast een gemiste kans voor België om politieke invloed op de Europese agenda uit te oefenen.

De impact voor de Raad? De besluitvorming zal niet worden geblokkeerd. Belangrijker is dat Herman Van Rompuy als president van de Europese Raad, de rol van het roterende voorzitterschap kan overschaduwen. Zijn permanente functie in de Europese Raad maakt de rol van de eerste minister als roterend voorzitter van de Raadsformatie Algemene Zaken overbodig. Die formatie heeft namelijk enkel nog de rol om de agenda van de Europese Raad voor te bereiden. Wanneer dan in het geval van België de eerste minister politiek zwak staat vanwege de regeringsformatie, geeft dat ruimte aan de Europese Raad om de rol van het roterende voorzitterschap te marginaliseren en een precedent te scheppen voor de toekomst. Wellicht zal dat een stap in de richting zijn van een meer permanente administratief geleide Raad van Ministers, in plaats van een Raad die wordt gedomineerd door de nationale politieke belangen gebaseerd op kortetermijnsucces. Een zwak Belgisch EU-voorzitterschap draagt dus indirect bij tot een sterkere coherentie in de Raad en tot verdere Europese integratie.